

Lukuliike ja lukutaitotyö Suomessa

Kansallinen lukutaitostrategia ja -ohjelma 2030

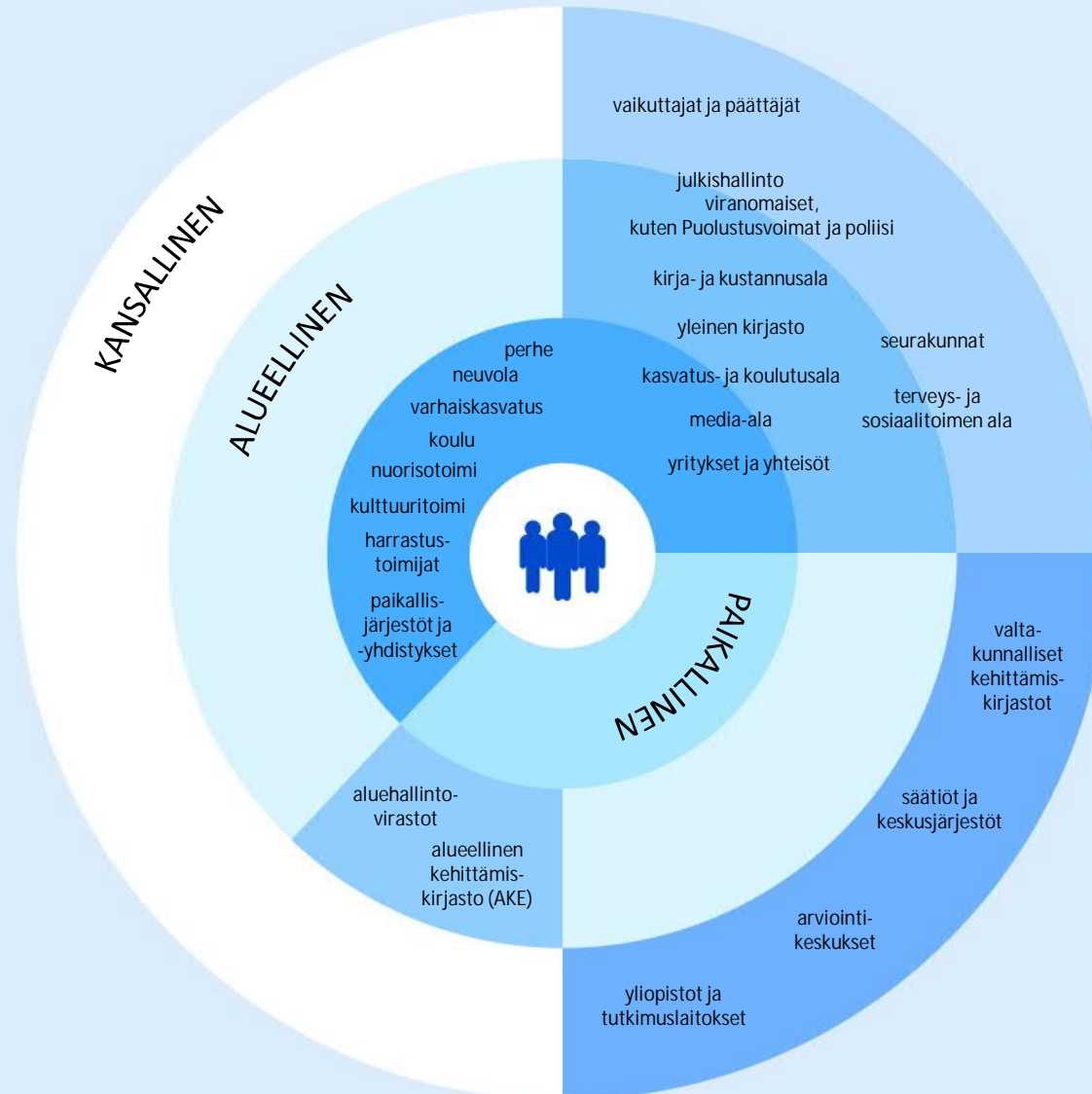
Pia Lumme

Lukuliike, Opetushallitus



**LU
KULI
KE**

Lukutaito on koko yhteiskunnan asia



KANSALLINEN LUKUTAITOSTRATEGIA 2030

VISIO
Suomi maailman
monilukutaitoisin maa
2030



MISSIO
Lukeva elämäntapa
tasa-arvon, sivistyksen
ja hyvinvoinnin perusta

Sivistys

Yhdenvertaisuus
ja tasa-arvo

Hyvinvointi

[Kansallinen lukutaitostrategia2030_pialumme_lukuliike](#)



Kansallisen lukutaitostrategian suuntaviivat

- 1 Luodaan ja vahvistetaan lukutaitotyön rakenteita
- 2 Vahvistetaan lukutaito-osaamista
- 3 Innostetaan lukemaan ja monipuolistetaan lukutaitoa



Lukeva elämäntapa tasa-arvon, sivistyksen ja hyvinvoinnin perusta

Pia Lumme_Lukuliike, Opetushallitus

→ Kuhunkin laajaan suuntaviivaan sisältyy n.20-30 konkreettista toimenpidettä vuoteen 2030

Kansallinen lukutaitostrategia2030_pialumme_lukuliike

Lukutaitostrategian arvot



Sivistys

Jokaisella oikeus lukutaitoon
ja jatkuvaan oppimiseen

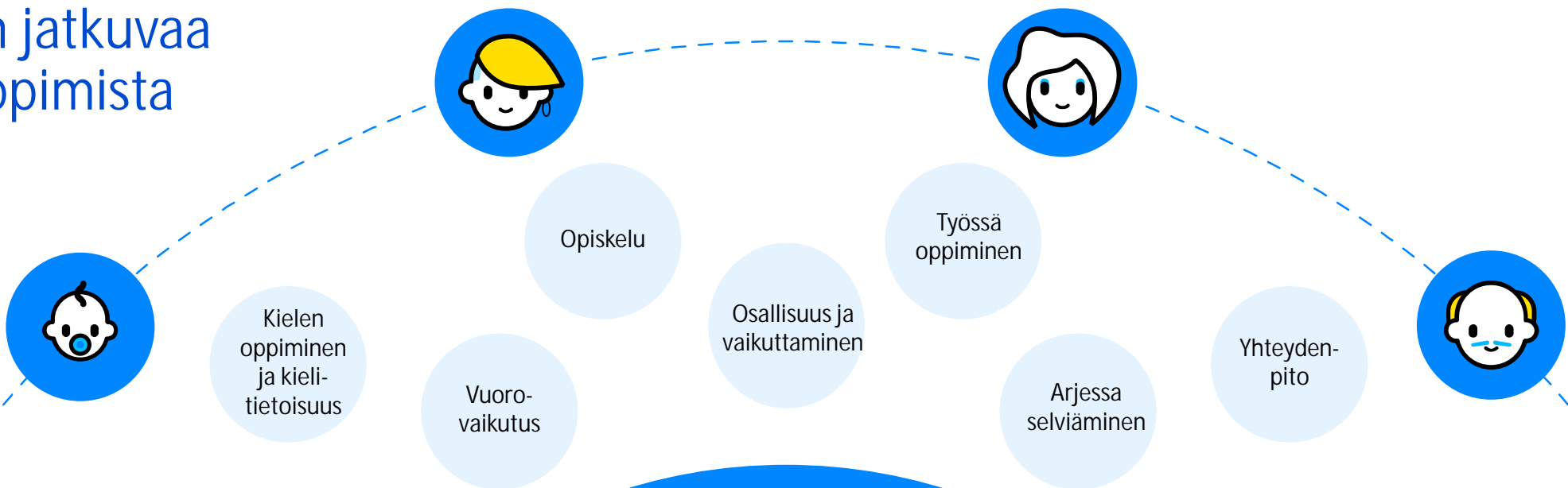
Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Oikeus monilukutaidon harjoittamiseen,
kehittämiseen ja oppimiseen kielestä,
perhetaustasta, sukupuolesta, oppimisvaikeudesta,
toimintarajoitteesta, varallisuudesta ja
asuinpaikasta riippumatta

Hyvinvointi

Monimuotoinen kielellinen ja kulttuurinen
ympäristö sekä vahva monilukutaito hyvinvoinnin
ja yhteisöllisyyden rakentajana

Lukutaito on jatkuvaa oppimista



LVI-asentajan päivä



Monilukutaitoa tarvitaan arjessa päivittäin. Esimerkiksi LVI-asentajien työpäivään saattaa kuulua viemärin kuvaus ja siitä raportointinen. Työtehtävästä sovitaan kirjoittamalla ryhmäviestejä, ja sitä suunnitellaan kuvauspaikalla neuvotellen taloyhtiön edustajan kanssa. Päivän päätteeksi laaditaan raportti, johon kirjoitetaan selkeästi tehdyt löydökset, merkitään niiden paikka talon pohjapiirustukseen ja liitetään mukaan myös viemärikameran kuvaama video. Raportin sisällöstä neuvotellaan yhdessä ja sovitaan, kuka koostaa ja lähettää raportin edelleen.

Työyhteisön päivässä on paljon erilaisia tilanteita, joissa tekstit ja niissä käytettävät keinot ilmaista merkityksiä vaihtelevat tarkoituksen-mukaisesti sen mukaan, kenelle viestitään ja mitä kanavaa pitkin. Kaikki tämä on osa monilukutaitoa.



Lukutaitoon vaikuttavia tekijöitä



	<u>koulutus</u>	<u>kotitausta</u>	<u>identiteetti</u>	<u>arvot</u>	
<u>ikä</u>	<u>kulttuuri</u>	<u>vapaa-ajan lukeminen</u>	<u>toimintarajoitteet</u>	<u>oppimisvaikeudet</u>	
<u>emootiot</u>	<u>asenne</u>	<u>motivaatio</u>	<u>Kognitiiviset taidot</u>		

Lukeva koulu -tavoitteita



<https://lukuliike.fi/lukevakoulu/>

- Koulussa on pidemmän aikavälin lukutaito-ohjelma tai -suunnitelma, joka pohjautuu kansalliseen lukutaitostrategiaan ja Lukeva kunta -toimenpiteisiin. Tämä sisältää lukutaitotyön sisällön ja arvioinnin sekä toimenpiteet ja vastuhenkilöt.
- Koulujen yhteistyö kirjaston kanssa on sopimus pohjaista ja suunnitelmallista: eri tahoilla on omat vastuhenkilöt yhteistyön edistämiseksi.
- Yhteistyö on kirjattu koulujen koulukohtaiseen opetussuunnitelmaan ja vuosisuunnitelmaan. Koulussa on lukutaitotiimi, johon kuuluvat esim. rehtori, kirjastovastaava, eri oppiaineiden opettajaedustajat, erityisopettajat, oppilaiden ja vanhempainyhdistysten edustajat.
- Monilukutaidon, lukemaan innostamisen ja kielitietoisuuden kehittäminen on koko työyhteisön ja kaikkien oppiaineiden vastuulla.
- Koulussa on riittävät resurssit lukutaitotyön suunnitteluun ja toteutukseen (työaika, materiaalit, kirjallisuus, digitaaliset ympäristöt ja laitteet). Koulussa panostetaan innostaviin lukutaitoa edistäviin monipuolisiin oppimisympäristöihin.
- Lukutaitotyön tavoitteena on luoda lukeva toimintakulttuuri kouluun, jossa lukutaitotyö tehdään näkyväksi yhdessä koko kouluyhteisön ja sidosryhmien kanssa.
- Koululla on riittävä teknologia ja osaaminen tieto- ja viestintäteknologiataitojen ja mediataitojen opettamiseksi.

Lukeva kunta -tavoitteita

- ✓ Lukeminen ja lukutaitotyö **tehdään näkyväksi** kuntatason toiminnassa.
- ✓ Työssä on tärkeää huomioida **lapset, nuoret ja aikuiset**.
- ✓ Lukutaitotyön ja lukutaidon edistäminen on parhaimmillaan **kuntien omien vahvuuksien ja paikallisen kehittämistyön kautta tehtävää työtä**.
- ✓ Työtä voivat johtaa nuorisotoimi, hyvinvointipalvelut, kirjasto- ja kulttuuritoimi, sivistystoimi, paikalliset järjestöt ja harrastusryhmät. Kunnassa lukutaitotyö **toteutetaan eri hallinnonalojen välisenä yhteistyönä**.
- ✓ **Lukutaidon ja lukutaitotyön edistäminen on kirjattu** kunnan asiakirjoihin, kuten kuntastrategiaan, hyvinvointikertomukseen tai kulttuurikasvatussuunnitelmaan.
- ✓ **Ammattitaitoisesti tuotetut kirjastopalvelut** ovat kaikkien kuntalaisten saavutettavissa.
- ✓ Kunta **resursoi lukutaitoa edistävään työhön** ja laadukkaaseen, ajantasaiseen ja monikieliseen tieto- ja kaunokirjallisuuteen, mediateksteihin, äänikirjoihin ja digitaalisiin palveluihin.
- ✓ Kunnan lukutaitotyössä otetaan huomioon **kaikki kuntalaiset: eri kieliryhmät, kaikenikäiset sekä erityistä lukutaitotukea tarvitsevat ihmiset**.
- ✓ Varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen sekä toisen asteen oppilaitosten **yhteistyö kirjaston kanssa on suunnitelmallista**: eri tahoilla on omat vastuhenkilöt yhteistyön edistämiseksi.
- ✓ Yhteistyö on kirjattu varhaiskasvatuksen, koulujen ja oppilaitosten opetussuunnitelmaan ja vuosisuunnitelmaan. **Lukutaitotyötä johdetaan ja arvioidaan moniammatillisesti**.
- ✓ Kumppaneita työssä voivat olla esimerkiksi järjestöt, nuorisokeskukset, vapaaajan toimijat ja seurakunnat. Tätä kautta saadaan **hyvä tuki lukutaidon kehittämiseksi**.
- ✓ Voidaan esimerkiksi kehittää eri ikäisille kuntalaisille innostavia, konkreettisia ja monimediaisia lukutaitoympäristöjä.
- ✓ Kuntia kannustetaan **osallistumaan Lukeva kunta -verkostoon ja toteuttamaan Lukeva koulu -ohjelmaa**.
- ✓ Kuntia kannustetaan **hyödyntämään jo olemassa olevia rakenteita**, kuten koulujen, varhaiskasvatuksen ja kirjaston perustoimintaa, sekä hankkeita, jotka tukevat lukutaitotyötä.
- ✓ Lukutaitotyö on **osa kunnan hyvinvointipalvelujen sekä mahdollisesti hyvinvointialueiden kokonaisuutta**.
- ✓ Kunnan lukutaitotyötä tukemaan voidaan laatia **lukutaidon toimenpideohjelma, joka pohjautuu kansalliseen lukutaitostrategiaan ja monilukutaitoon**

Kansallisen lukutaito-ohjelma 2030 aikataulua

**VALMIS
2030**

Lukuliike:
Kansallisten ja paikallisten lukutaitorakenteiden kehittämistä, ohjelmatyöpajat jatkuu...

Lukutaito-ohjelman tavoitteet, sisältö ja viestintä (Lukuliike-sivuille)

Lukutaito-ohjelmatyöpajat x 20
Lukutaitotyön mittareiden luontia paikallisesti
Ekosysteemin rakentamista
Valtionavustukset lukutaitotyöhön (mm.Lukeva kunta-verkosto)

Ohjelmatyöpajat jatkuvat
Tuloksia ja webinaareja; toimijoiden lukutaitotyön ja tekojen esittelyä

Kansallinen lukutaito-strategia 2030

START!

Osaohjelmien laajentaminen
Lukeva koulu –ohjelma 2022
Lukeva kunta –ohjelma 2022-23
Lukeva varhaiskasvatus –pilotti 2022-23 (syksy)

MARRAS 2021

JOULU 2021

TAMMI 2022

HELMI 2022

MAALIS 2022

HUHTI 2022

TOUKU 2022

KESÄ 2022

HEINÄ 2022

ELO 2022

SYYS 2022

LOKA 2022

MARRAS 2022

2022

Kansallinen lukutaitostrategia2030_pialumme_lukuliike



Lukuliikkeen tulevat ohjelmat



KANSALLINEN LUKUTAITOSTRATEGIA 2030

KANSALLINEN LUKUTAITO-OHJELMA 2030

LUKEVA KUNTA-ohjelma (2022-23)

LUKEVA KOULU-ohjelma (2022-)

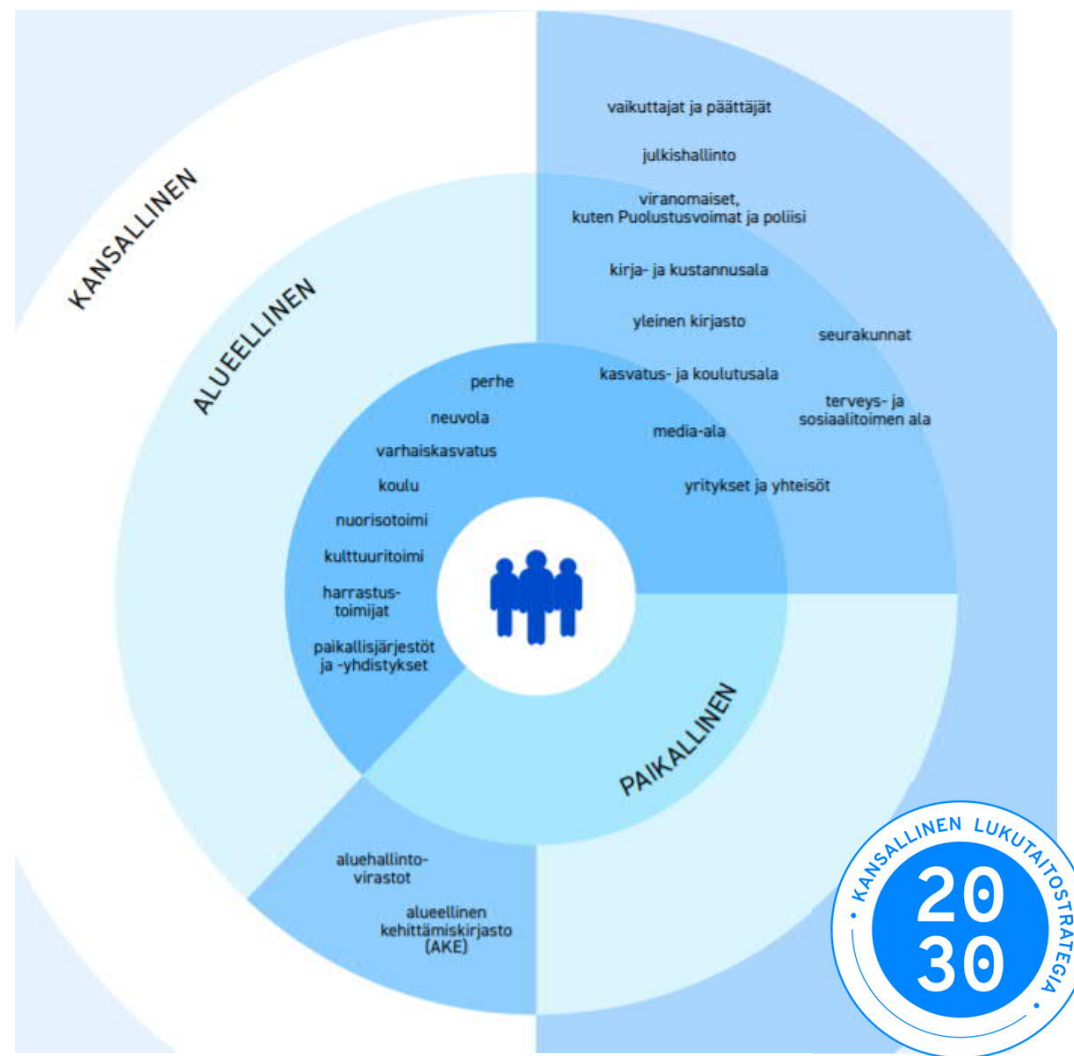
LUKEVA VARHAISKASVATUS-pilottiohjelma (2023)

Lukutaito-ohjelma 2030

VAIHE 1: Lukuliike järjestää **ohjelmatyöpajoja** (2h) toimijoille kevään (ja syksyn) 2022 aikana

VAIHE 2: Toimijataho valitsee keskeiset vuosikohtaiset suuntaviivat ja toimenpiteet seuraaville vuosille ja konkreettiset lukutaitoteot yksin tai yhdessä toisen toimijan kanssa. Tahot määrittelevät myös itse lyhyemmän ja pidemmän aikavälin mittarit ja piirtävät oman lukutaidon (oppimis)verkoston → **Lukutaito-ohjelma2030 –suunnitelmapohja (omaan käyttöön Lukuliike-sivuille/lukutaito-ohjelma)**

VAIHE 3: Toimijayhteisö kirjaa ohjelmasuunnitelman **pääasiat yhteiseen ohjelmadokumenttiin** (Lukuliike-raporttipohja kansallisen ohjelman muotoilua varten) ja toimittaa sen Lukuliikkeelle (alustava suunnitelma ohjelmatoimituksesta kesäkuun alkuun mennessä).



Strategian toteuttamisessa ratkaistavat haasteet/kriittiset kohdat:

- Toimijatahojen mahdollisuus tai tahtotila sitoutua ohjelmatoimeenpanoon
- Johtaminen ja koordinointi laajamittaisesti ja kestävästi; yli hallituskausien kestävä kehittäminen
- Toimivien mittareiden määrittäminen toimijakohtaisesti ja yhteistyössä; toimijoiden rajapinnat
- Paikalliset ja kansalliset resurssit toteuttaa osaohjelmia
- Ammattilaisten riittävä osaaminen ja täydennyskoulutus
- Monilukutaidon käsitteen toimivuus ja käytännön yhteys (ops – arki – opiskelu)
- Organisaatioiden ja Lukuliikkeen välinen yhteistyö (aika, välineet, ekosysteemin laajuus)
- Miten erityisesti heikosti lukevien asemaan voidaan tukea: monikielisyys, perheiden erilaisuus, käytettävissä olevat lukutaitotyökalut jne.

Mitä on tehty?

- Kirjasto: kuntien yhteinen e-kirjastohanke, kehittämiskirjastoyhteistyö, suunnitelmallisuutta koulu/vaka-kirjasto -yhteistyöhön
- Lukukeskus: Lukulahja lapselle-hanke (tavoitetaan kaikki kunnat ja syntyvät lapset, myös monikielistä materiaalia)
- Lastenkirjainstituutti: Lukemo-sivuston kehittäminen
- Vuosittaiset lukukampanjat: Lukuloma, Mediataitoviikko, Luejaliiku-kampanja, ReadHour
- Koulutukset: AVI-alueiden lukutaitokoulutukset, Lukuklaani
- Eri tahojen kehittämistyö: etujärjestöjen organisoima digitaitoihin liittyvä koulutus, Puolustusvoimat, Polamk
- Kuntien aktiivisuus lisääntynyt lukutaitohankkeiden hakemiseksi (VA-avustuksia 3 €)

Lisää tietoa Lukuliikkeestä: <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000008545456.html>

(19.1.2022), <https://lukuliike.fi/kansallinen-lukutaito-ohjelma/>





Kiitos!

pia.lumme@oph.fi

www.lukuliike.fi



OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

